

SCENARIUSZ 2 z 10

PODRÓŻ PO ŚWIECIE WARTOŚCI

GHANA

Wolność

KARTA SCENARIUSZA

CEL GŁÓWNY

Zwrócenie uwagi uczniów na to, czym jest wolność.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- definiuje wolność jako prawo do postępowania zgodnie z własną wolą;
- rozumie, że wolność jednostki ma swoje granice, nie można realizować własnego prawa do wolności kosztem innych ludzi;
- wyznacza granice wolności określone własnym bezpieczeństwem oraz bezpieczeństwem i prawem do wolności drugiej osoby.

REALIZOWANE PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ

I. 1.1), 1.2), 1.3), 1.5); 2.2), 2.3), 2.7)

III. 1.4), 1.9), 1.10)

IV. 3.3)

V. 2.1), 2.3)

VI. 1.1)

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- [list od Maame z Ghany](#) (do wydrukowania w 1 egz.);
- [zdjęcia z Ghany](#) (do wydrukowania w wersji kolorowej po 1 egz. w formacie A4);
- [karta pracy „Wolność”](#) (do wydrukowania dla każdego ucznia);
- duża mapa świata lub globus;
- koperta formatu A4;
- arkusz papieru formatu A2 i flamastry.

PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ

Przed zajęciami wydrukuj list od Maame oraz zdjęcia z Ghany i włóż je do koperty zaadresowanej do uczniów.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

WYRUSZAMY W PODRÓŻ – ROZPOCZĘCIE ZAJĘĆ

Powitaj uczniów, zaproś ich do przygotowania teczek-walizek i wyruszenia w drogę. Niech swobodnie poruszają się po sali w dowolnym tempie.

Zatrzymaj ich, poproś, by usiedli i zapytaj:

- Czy pamiętacie, jaki jest cel naszej wspólnej podróży?
- Co nam wskazuje kierunek, w którym zmierzamy podczas naszej podróży?

Wprowadź temat zajęć:

- Dzisiaj odwiedzimy dziewczynkę, która mieszka w jednym z państw w Afryce – w Ghanie. Właśnie tu dotarliśmy!

Wskaż na mapie lub globusie Ghanę i ją oznacz. Uczniowie też zaznaczają to państwo na swoich mapach wyjętych z teczek-walizek.

- W tym kraju jest jedno z największych na świecie sztucznych jezior – jezioro Wolta. To, że jest sztuczne, znaczy, że nie powstało naturalnie, tylko stworzył je człowiek. W jeziorze Wolta żyje mnóstwo ryb. Ich łowienie i sprzedaż to główne źródło utrzymania okolicznych mieszkańców. Nad tym jeziorem mieszka 8-letnia Maame, która chce Wam opowiedzieć o tym, co dla niej jest najważniejsze.

CZYM JEST WOLNOŚĆ? – ZAPOZNANIE SIĘ Z TREŚCIĄ LISTU Z GHANY

Wyjmij list od Maame z koperty i odczytaj.

Cześć!

Mam na imię Maame, mam 8 lat. Mieszkam w mieście Kete-Krachi [czyt. kete kraczi] nad jeziorem Wolta w Ghanie.

Słyszałam, że wybraliście się w podróż, bo chcecie wiedzieć, co jest ważne dla innych ludzi, żyjących w różnych częściach świata. Cieszę się, że dotarliście tu, do Ghany w Afryce. Bardzo chętnie Wam opowiem o tym, czego ja się dowiedziałam niedawno i co jest dla mnie cenne.

Nie wiem, czy wiecie, że jezioro Wolta to jedno z największych sztucznych jezior na świecie? To znaczy, że zrobili je ludzie. Lubię patrzeć na to jezioro, choć wyobraźcie sobie, że są tam krokodyle! Na samą myśl o tym czuję dreszcze. Więc bez opieki raczej nie mam ochoty wchodzić do wody.

Dlatego tak zdziwiło mnie, kiedy zobaczyłam, że po jeziorze pływają łódki, a w nich nie tylko dorośli, ale i dzieci. Chciałam je zapytać, jak to jest, tak pływać po wodzie pełnej krokodyli, i czy się nie boją. Widziałam, że nawet wyskakują z łódek i nurkują w jeziorze.

Przerwij czytanie i powiedz uczniom, że Maame załączyła tu dwa zdjęcia. Pokaż je uczniom i powróć do odczytywania listu.

Kiedyś rodzice pozwolili mi poczekać, aż jedna z tych łódek przyplynie do brzegu. Przyglądałam się chłopcom, którzy jak tylko wyskoczyli na ląd, zaczęli od razu rozplątywać sieć. Nawet chwilę nie odpoczęli! Nic nie zjedli, nie mieli butelek z wodą. Chciałam im pomóc trochę z tym rozplątywaniem, ale przegonił mnie mężczyzna, który z nimi wyszedł z łódki.

Poczekalam więc w ukryciu, aż chłopcy skończą swoją pracę. Chciałam zapytać, jak to jest z tymi krokodylami i czy się ich nie boją. Kiedy podeszłam, zobaczyłam, że mają porozcinane palce od rozplątywania sieci. Jeden z chłopców tylko uśmiechnął się smutno do mnie i powiedział, że krokodyle już się nie boi, bo jak nie zanurkuje i nie odplącze sieci, to jego pan go pobije – a tego boi się dużo bardziej. Zrobiło mi się bardzo przykro: jak to możliwe, żeby tak źle traktować dzieci! Tak nie powinno być! Nie widziałam tych chłopców ani razu u nas w szkole. Powiedziałam o tym mamie. Ona obiecała, że zapyta znajomego pana, który pływa po jeziorze. Bo przecież każde dziecko powinno móc chodzić do szkoły i się bawić!

Wiecie, co się wydarzyło? Pan, który pływa po jeziorze i uczy też w naszej szkole, zawiadomił policję, że chłopcy nie chodzą do szkoły, tylko pracują. Zadał o to, żeby nie musieli już pracować i mogli pójść do szkoły. Uczą się teraz razem z nami. I wiercie mi, oni mają taki wielki zapal do nauki! I zawsze gramy razem po lekcjach w piłkę, niezależnie od pogody. To od nich się dowiedziałam, że ważna jest wolność. Powiedzieli mi, że wolnym jest się wtedy, kiedy można robić rzeczy, do których ma się prawo i które chce się robić. I że nikt nie może nam tego zabronić. Dzięki nowym kolegom inaczej też patrzę na swoje życie i obowiązki, np. w szkole. Chodzenie do szkoły to przecież też obowiązek i czasami wołałabym zostać w domu. Ale wiem, że nie zawsze można robić tylko to, na co ma się ochotę. Rozumiem, że w szkole mogę dowiedzieć się wielu ciekawych i ważnych rzeczy. Mam fajnych kolegów i koleżanki, z którymi spotykamy się po lekcjach. Kiedy tak o tym myślę, to czuję się wolna.

Rodzice też dbają o moją wolność – pilnują, żeby nie działo mi się krzywda. Skoro poszukujecie tego, co jest w życiu ważne, to moim zdaniem możecie pomyśleć o wolności.

Pozdrawiam Was znad jeziora Wolta
i życzę szczęśliwej podróży

Maame

*Zwróć uwagę na reakcje uczniów na tę historię, szczególnie na kwestię przemocy fizycznej, której doświadczają chłopcy pracujący na jeziorze. Jeśli zauważysz coś niepokojącego, postaraj się porozmawiać z uczniem na osobności i przyjrzeć się, czy nie potrzebne jest wsparcie szkolnego psychologa.

LIST Z GHANY – ROZMOWA

Zaproś uczniów do rozmowy. Możesz zapytać:

- O czym napisała do was Maame?
- Co na ten temat sądzicie?
- Co dla Maame jest najważniejsze?

SPOSOBY PRZEŻYWANIA SVOJEJ WOLNOŚCI – ROZMOWA W GRUPACH

Poproś uczniów, by podzielili się na 4–5-osobowe grupy. Powiedz, że Maame przygotowała dla nich kilka zdjęć, bo chciała im pokazać swoich znajomych i miejsce, w którym żyje. Rozłóż na podłodze wydruki. Poproś, by każda grupa wybrała dwa zdjęcia.

Chłopcy pracujący przy połowie ryb na jeziorze Wolta.

Moi znajomi ze szkoły grają w grę.

Dzieci pracujące na łódkach na jeziorze Wolta.

Chłopiec pracujący przy połowie ryb na jeziorze Wolta.

Uczniowie podczas lekcji w mojej szkole.

Kolekty z mojej szkoły po lekcjach.

Chłopiec pracujący przy połowie ryb na jeziorze Wolta.

Dzieci pracujące przy połowie ryb na jeziorze Wolta.

Koleżanki ze szkoły ze starszych klas.

Mój szkolny kolega czyta po lekcjach.

Daj uczniom chwilę na przyjrzenie się wybranym zdjęciom, następnie zapytaj:

- Jak myślicie, czy osoby na tych zdjęciach czują się wolne?
- Na jakiej podstawie tak sądzicie?

Poproś, aby przez chwilę porozmawiali na ten temat w grupach.

Zaproś do rozmowy całą klasę:

- Kiedy czujecie się wolni?

| Z CZYM KOJARZY CI SIĘ WOLNOŚĆ?

– METODA POMYŚL–POROZMAWIAJ–PODZIEL SIĘ ORAZ PRZYGOTOWANIE PLAKATU

Zapytaj:

- Z czym kojarzy się wam wolność?

Poproś uczniów o dobranie się w pary i przedstaw plan działania:

- najpierw przez minutę sami zastanówcie się nad odpowiedzią,
- następnie porozmawiajcie o swoich skojarzeniach z koleżanką lub kolegą z pary,
- na koniec wszyscy stworzymy wspólny plakat przedstawiający to, co nam kojarzy się z wolnością.

| OGRANICZENIA NASZEJ WOLNOŚCI – BURZA MÓZGÓW I ANALIZA POMYSŁÓW

Zapytaj uczniów:

- Co by było, gdybyśmy mogli robić wszystko, na co mamy ochotę, to, co przyjdzie nam do głowy; gdybyśmy nie mieli żadnych ograniczeń?

Uczniowie przedstawiają swoje pomysły. Zapisz je wszystkie na tablicy lub arkuszu papieru.

Następnie na tablicy lub arkuszu papieru narysuj tabelę składającą się z trzech kolumn i tylu wierszy, ile uczniowie wymienili różnych aktywności. Środkową kolumnę zatytułuj: Co mamy ochotę robić?, w następnych wierszach wypisz aktywności. Pozostałe kolumny zostaw niewypełnione. Następnie poproś uczniów, by zastanowili się nad tym:

- Co sprawia, że chcieliby robić te rzeczy?
- Dlaczego nie mogą tego robić?

Rozpocznij rozmowę dotyczącą poszczególnych aktywności, wnioski zapisuj w tabeli.

Jeśli uważasz, że Twoi uczniowie będą bardziej skupieni w czasie żywej rozmowy, a nie rozpisywania ich przemyśleń w tabeli, możesz przeprowadzić tę aktywność w formie ustnej.

Przykładowe pomysły uczniów:

Dlaczego chcemy to robić?	Co mamy ochotę robić?	Dlaczego nie możemy tego robić? Jakie byłyby tego konsekwencje?
Jest fajne, lubię to. (potrzeba: przyjemności, zabawy)	Bawić się do nocy.	Będziemy niewyspani. Hałasujemy i przeszkadzamy rodzicom, sąsiadom, którzy mają prawo do ciszy w nocy, ponieważ chcą się wyspać, np. przed trudnym dniem w pracy.
W czasie wakacji i wolnych dni możemy robić to, na co mamy ochotę i nikt nas do niczego nie zmusza. (potrzeba: przyjemności)	Chcemy mieć wakacje przez cały rok.	Nie chodzilibyśmy do szkoły, więc nie zdobywalibyśmy wiedzy. Rodzice też nie chodziliby do pracy i nie zarabialiby pieniędzy, bo musieliby się nami cały czas opiekować. Nie mielibyśmy możliwości zapłacenia opłat za prąd, za mieszkanie, nie robilibyśmy zakupów.
Można grać tak długo, aż się wygra, zdobędzie najwyższy poziom w grze. Można pokonać innych. (potrzeba: przyjemności, rywalizacji, natychmiastowej gratyfikacji)	Grać na komputerze przez cały dzień.	Bylibyśmy bardzo zmęczeni, mielibyśmy zmęczone oczy od patrzenia w ekran. Nie mielibyśmy swojego życia, tylko przeżywalibyśmy to, co bohaterowie gry. Nie wiedzielibyśmy, co się dzieje wokół nas.

Podsumuj ćwiczenie, zwracając uwagę uczniów na to, że nasza wolność czasami jest ograniczona ze względu na bezpieczeństwo i dobro nasze oraz innych ludzi. Powinniśmy zastanawiać się, czy nasze działania nie szkodzą nam samym i innym osobom.

CZYM JEST WOLNOŚĆ? – TWORZENIE DEFINICJI

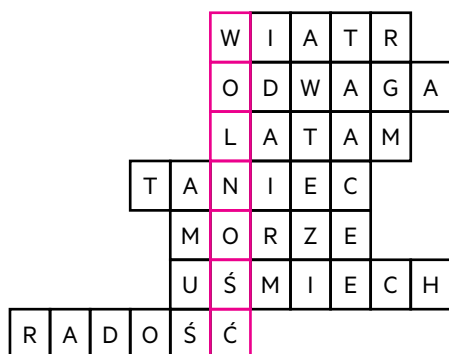
Poproś uczniów, aby wykorzystując to, co ustalili w trakcie zajęć, własnymi słowami opowiedzieli, czym jest wolność. Po ustaleniu definicji, zapisz ją na osobnej kartce i przyczep obok definicji wartości.

CO ZABIERAMY Z DZISIEJSZEJ PODRÓŻY? – PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Podsumuj zajęcia, zwracając uwagę na różne oblicza wolności, o których rozmawialiście.

Rozdaj uczniom **karty pracy „Wolność”**. Jeśli uczniowie potrafią już pisać, poproś, by dopisali do słowa WOLNOŚĆ wyrazy, które im się z nim kojarzą w tak sposób, by powstał diagram.

Przykładowy diagram:

Uczniowie, którzy jeszcze nie potrafią pisać, mogą narysować swoje skojarzenia z ze słowem WOLNOŚĆ.

Po wypełnieniu karty uczniowie składają ją i przyklejają zakreskowaną częścią w środku swojej teczki-walizki, tak by widoczny był napis wolność.

PO ZAJĘCIACH – INFORMACJA DLA RODZICÓW I OPIEKUNÓW

Po zakończeniu zajęć prześlaj rodzicom lub opiekunom dzieci przygotowaną specjalnie dla nich informację, która umożliwi im kontynuację pracy, którą dzisiaj wykonałeś/wykonałaś z grupą. Znajdziesz ją [tutaj](#).